

مطالعه تاثیر جامعه بر فرم و محتوای نماد های موجود در هنر

بشر از ابتدای شکل گیری تمدنها و آغاز آفرینش هنری از جمله شاعری تمایل داشته حرفهایش را در قالب نمادها و نشانه ها به زبان آورد و هنرمندان نیز، تولیدات هنری خود را با مفاهیمی عمیق تر از آنچه به چشم میآید، تجسم بخشد. هنر و زندگی اجتماعی از یکدیگر جدا نیست، و همواره باورها و اعتقادات و رسوم اجتماعی در محصولات هنری جلوه گر بوده است و هنرمند با نماد و سمبل هایی که در هنر وجود دارد با جامعه ارتباط برقرار می کند. هنر کلید فهم زندگی است و به هیچگونه نمیتواند مستقل از جامعه باشد. هنر زبانی نمادین دارد و بسیاری از مفاهیم و باورهایی را که در آن پرورش یافته، به بهترین وجه نمادین، تجسم بخشد. نماد ها در هنر متأثر از روابط و زمینه های اجتماعی شکل دهنده آن است. جامعه از دو طریق با هنر در ارتباط است: ۱- بهطور مستقیم ۲- به طور غیرمستقیم (از طریق فرهنگ). ارتباط مستقیم هنر با جامعه از طریق هنر به جامعه است نه از جامعه به هنر. در ارتباط غیرمستقیم، هنر از جامعه تأثیر میگیرد؛ یعنی جامعه، فرهنگ میسازد و فرهنگ، مفاهیم و افکار را می سازد و این مفاهیم و افکار، بنای هنری را پایه میگذارند. در بازگشت هنر به جامعه (ارتباط مستقیم)، هنر همانی را که گرفته با تغییراتی اساسی به جامعه برمیگرداند. این مقاله با هدف شناخت تاثیرات جامعه بر هنر و چگونگی شکل گیری نماد در هنر با توجه به زمینه های اجتماعی متأثر از فرهنگ به روش توصیفی- تحلیلی مورد پژوهش و تحقیق قرار گرفته. کلید واژه: جامعه شناسی- هنر- فرهنگ - نماد - زیبایی شناسی رابطه ی هنر و جامعه طبق نظریات "تالکوت پارسونز" Talcott Parsons (جامعه شناسی که نظریه اش با نام "اونتیک فرهنگی" یاد می شود، اگر پیوند رفتارهایی که در جامعه اتفاق می افتد را با فرهنگ و خود جامعه در نظر بگیریم نا گذیریم آن را از سطوح چهارگانه ای که در جامعه وجود دارد بشناسیم؛ یکی از این سطح ها "نظام فرهنگی" است. نظام فرهنگی به لحاظ کارکرد در جامعه حکم مغز انسان را برای بدن دارد. همان گونه که مغز اعضای بدن انسان را هدایت و نظارت می کند، نظام فرهنگی نیز می تواند سایر نظام ها را نظارت و هدایت کند. نظام فرهنگی که در رأس قرار دارد مانند مغز انسان سرشار از اطلاعات است و هر چه پایین تر بیاید این اطلاعات کاهش پیدا می کند تا می رسد به نظام رفتاری. نظام رفتاری سرشار از انرژی است و بخش سخت افزاری را تشکیل می دهد مانند دست ها و پاهای انسان. هنرهای تجسمی تحت هدایت

جامعه‌شناسی فرهنگی تعریف فرهنگ فرهنگ: تایلر در کتاب جوامع ابتدایی (۱۸۷۱ م) فرهنگ را چنین تعریف می کند: فرهنگ، مجموعه پیچیده ای است از: معارف، معتقدات، هنرها، صنایع، تکنیک ها، اخلاق، قوانین، سنن و بالآخره تمام « عادت ها، رفتار و ضوابطی است که انسان به عنوان عضو یک جامعه آن را از جامعه خود فرا می گیرد و در قبال آن جامعه تعهداتی به عهده دارد ..جامعه شناسی فرهنگی: علمی که به مطالعه فرهنگ ها کم بر جوامع و مطالعه علمی زندگی گروهی انسان ها و به عنوان ویژگی و مشخصه انسان در مقابل سایر موجودات « فرهنگ « علل، نتایج و آثار رفتارهای اجتماعی، با تأکید بر می پردازد. در این علم با نگرشی جامعه شناسانه، شیوه زندگی در جوامع مختلف دنیار مورد بررسی قرار می گیرد. در این قسمت به بعضی از مفاهیمی که در جامعه شناسی فرهنگی مورد استفاده قرار می گیرند، پرداخته می شود. مورد « جامعه شناسی فرهنگی «سپس پدیده های اجتماعی با محوریت پدیده ها و مسائل اجتماعی ایران از زاویه مطالعه قرار خواهند گرفت. اسپنسر در کتاب اصول جامعه شناسی خود از فرهنگ به عنوان محیط فوق جسمانی یاد می کرد و در صدد جدا ساختن فرهنگ از عوامل جسمانی و طبیعی بوده. او اعتقاد داشت که محیط فوق جسمانی خاص انسان است در حالی که انسان از لحاظ دو محیط دیگر با حیوان دارای وجه مشترک است. فرهنگ را می توان به عنوان مجموعه رفتارهای اکتسابی و ویژگی های اعتقادی اعضای یک جامعه معین تعریف کرد. فرهنگ: در زبان فارسی فرهنگ از دو بخش تشکیل شده است فر + هنگ ، فر به معنی شکوه، عظمت ، بزرگی ، ارجمندی و هنگ به معنی دسته ، گروه گی روشه : فرهنگ مجموعه به هم پیوسته اندیشه ها ، احساسات و اعمالی است که کم و بیش بصورت آشکار توسط اکثریت افراد یک گروه پذیرفته شده و دارای نمادها و سنبل های خاصی است تعریف فرهنگ از نظر بروس کوئن : هیچ فرد بزرگسال و طبیعی بی فرهنگ نیست فرهنگ رامی توان به مجموع رفتارهای اکتسابی و ویژگی اعتقادی اعضای یک جامعه معین تعریف کرد فرهنگ عبارت است از ارزش هایی که اعضای یک گروه معین دارند، هنجارهایی که از آن پیروی می کنند، و کالاهای مادی که تولید می کنند. ارزش ها آرمان های انتزاعی هستند، حال آن که هنجارها اصول و قواعد معینی هستند که از مردم انتظار می رود آن ها را رعایت کنند. هنجارها نشان دهنده ی بایده و نبایدها در زندگی اجتماعی هستند. بدین سان تک همسری- وفادار بودن به تنها یک شریک زناشویی- ارزش مهمی در اکثر جوامع غربی است. در بسیاری از فرهنگ های دیگر شخص مجاز است در یک زمان یک زن و

شوهر داشته باشد. هنجارهای ازدواج، به عنوان مثال، شامل چگونگی رفتار زن و شوهر نسبت به وابستگی‌شان است. در بعضی از جوامع، از شوهر یازن انتظار می‌رود که با پدر و مادر همسرانشان رابطه‌ی نزدیکی را برقرار کنند، در فرهنگ‌های دیگر از آن‌ها انتظار می‌رود آشکارا از یکدیگر فاصله بگیرد. سابقه ذهنی و عینی مشترک سابقه و تجربه مشترک افراد در درون یک حوزه تمدنی و فرهنگی در جریان تحولات طولانی تاریخی بدست می‌آید. شکست‌ها، پیروزی‌ها، وقوع حوادث مهم، جنگ‌ها، انقلاب‌ها و حوادث طبیعی مثل سیل و زلزله در ساختن تجربه و سابقه مشترک فرهنگی موثر است. ارزش‌ها و نظم نمادین بسیاری از جامعه شناسان و مردم شناسان مدعی هستند که کانونی‌ترین عنصر فرهنگ ارزش‌ها و نظم نمادین است. تا کید بر ارزش‌ها و نظم نمادین به عنوان کانونی‌ترین عنصر فرهنگ به نوعی تمایز بین دو فرهنگ و سازمان‌های اجتماعی را در پی دارد. در این بیان فرهنگ به معنای دامنه‌ای از ایده‌آل‌ها و ایده‌ها ارزش‌ها و نظم نمادین است در یک نگاه کلی فرهنگ همان نظم نمادین است در حالی که سازمان اجتماعی نظم عقلمانی است. فرهنگ طرحی را برای زندگی کردن فراهم می‌کند در حالی که سازمان اجتماعی الگوی واقعی روابط فردی و گروهی است. نشانه‌شناسی و فرهنگ نمادی نمادهایی که در گفتار و نوشتار بیان می‌شوند شیوه‌های اصلی تشکیل و بیان معانیدر فلسفه نئوکانتی ارنست کاسیرر تاش برجسته‌ای را در دوران جدید، برای طراحی فلسفه‌ی اسطوره‌شناسی م‌فلسفه‌ی به‌عنوان جزء مکمل فلسفه‌ی دین می‌یابیم. روشن‌ترین و جدیدترین تلقی او از اسطوره در جلد دو مادین است که یگانگی کلمه با مادین مطرح شده است. بر این اساس اسطوره همان صورت‌ن‌ صور ن‌آل با مدلول را حفظ می‌کند. با این همه، اسطوره همچنان خود را در ساختار مهم در حال هستی و دا تکوینی تثبیت می‌کند و زیربنای دین را با استفاده از نمادها و نشانه‌های محسوس شکل می‌دهد و آنها مادین ب را این گونه می‌شناساند. بنابراین، اسطوره و دی‌ن، ترجمان‌گرایش بنیادی نسبت به تکوین‌ن هشمار می‌آیند. به عبارت دیگر، آنها، اساس استعارهای را تشکیل می‌دهند که به طور همه‌جانبه، در تمام مادپردازی استقرار دارد. کارکرد ن‌مادها ت به صورت جهانی از ن ارنست کاسیرر تحت نفوذ مکتب ماربورگ دریافت که در علم فیزیک مدرن واقعی مادین منجر شد که بر اساس آن، مادها، به بالندگی فلسفه‌ی صور ن‌تهای او در کارکرد ن بازسازی میشود. دق مادها، مشخص میشود، زیرا انسان از راه زبان، جهانی تازه یا همان تفاوت میان انسان و حیوان در کاربرد ن‌مادپردازی را برای گشودن درهای بسیار به کار برد. به زعم وی، جهان فرهنگ را می‌آفریند. کاسیرر ایده ن‌ت انسان در کارکردهای گوناگون نمادین شکل می‌گیرد و وی با عنایت به کارکرد نمادپردازی یگانگی شخصی مادین، به تأثیر هنر و تاریخ‌نگاری در تکوین خویش پی می‌برد. فلسفه‌ی صور در اسطوره و در پرتو

تحوالت نُمادین مهمترین اثر فلسفی ارنست کاسیرر است که جلد نخست آن (زبان(در سال ۱۹۲۳ ، جلد دوم آن ن (اندیشه اسطوره های(در سال ۱۹۲۵ ، و جلد سوم آن (پدیدارشناسی شناخت(در سال ۱۹۲۹ منتشر شد. مُادین نیز تحت عنوان متافیزی ، ک دستنوشته های کاسیرر بوده است که در جلد چهارم فلسفه صور ن سال ۱۹۹۵ بعد از تدوین و ویرایش انتشار یافت. فلسفه صور نمادین تأثیر ژرفی بر ساختارگرایان داشت، زیرا، خاستگاه ساختارگرایان نوین زبانشناسی است و فردینان دو سوسور در تحول زبانشناسی ساختاری و نیز در ساختارگرایی در رشته های گوناگون نقش تعیین کننده ای داشته است و از آنجایی که بحث زبان در فلسفه مُادین کاسیرر محور موضوع نمادپردازی است، این امر باعث شد که زبانشناسان حلقه پراگ به نظام های ن دیگری به جز زبان نیز بیاندهند.

قسمت نماد

اندیشه ها اندیشه را به وجود می آورند. سنت مورخان اندیشه که نشان می دهند چگونه یک مجموعه از اندیشه ها منجر به تولید مجموعه دیگری از اندیشه ها می شوند. کالینز در پاسخ به این دیدگاه این استدلال را مطرح می سازد که ایده ها شیء نیستند. درست است که ایده ها وقتی با استفاده از نمادها بر روی کاغذ نوشته می شوند به صورت اشیاء عینیت می یابند، اما ایده ها قبل از آن که شیء باشند، ارتباط اند. ایده ها کنش متقابل میان افرادند و ما تنها زمانی می توانیم اندیشه های موجود در ذهن دیگری را بفهمیم که در ارتباط با آن ها قرار می گیریم. هر ایده فقط در یک وضعیت ارتباطی درک می شود، لذا ایده ها به خودی خود ایده خلق نمی کنند.

منابع

- زیبایی شناسی و جامعه شناسی هنر .جنت ولف. بابک محقق. تهران. فرهنگستان هنر. ۱۳۸۹
- جامعه شناسی هنر. ناتالی هینک. عبدالحسین نیک گهر. تهران. اگه. ۱۳۸۴
- مبانی جامعه شناسی هنر. علی رامین. تهران. نشر نی. ۱۳۸۷